

OB 25-LETNICI LOŠKIH RAZGLEDOV

(Slavnostni nagovor sodelavcem)

»Le v kup, le v kup, uboga gmajna,« poziva urednik Branko Berčič v prvem letniku pismoče z Loškega k sodelovanju. Večpomenski je ta poziv in težko je zdeti, kaj je urednika vodilo k izboru.

Morda je hotel opozoriti na težke tlačanske čase, ko je ne le naš prednik, ampak tudi njegova beseda sodila le k težkemu poljskemu delu, k opravljanju v hlevu in ki se je le ob nedeljah, družno z njim, bahavo ogrnila v molitev.

Je imel v mislih težke dni osvobodilne vojne in narodnega preporoda, ko je pisana beseda usmerjala prekipevajočo mladost, hrabrila omahljivce, ponovno odkrila himno našega tolikokrat na smrt obsojenega naroda — Zdravljico in odpihala prah z Jernejeve zgodbe?

Kaj pa, če urednik ni zatrepetal, da bi mogli v skrbi za materialno obnovo naše domovine prezreti kulturno poslanstvo, ki je lastno vsem resnično revolucionarnim gibanjem, torej tudi naši samoupravni poti, na katero smo boječe stopili, — pa je zato zahrumel po puntarsko, po partizansko.

Bodi kakorkoli. Pred 25 leti je bilo spočeto veliko kulturno dejanje, ki ob vsakem januarju prinaša dokaze naše tisočletne prisotnosti na tem geografskem prostoru, odkriva bogastvo narave, ki je nakopičeno med porečjema obeh Sor, opozarja na izvirnost kmetske in umetne arhitekture, govorijo o umetnikih vseh vrst, ki odkrivajo nam vsem dodeljeno, a pogosto spregledano lepoto, prinašajo dokaze našega materialnega bogatenja in zapisujejo dogodke, ki polnijo naš gospodarski, politični, športni in kulturni vsakdan.

Priznati moramo, da dandanašnji še ne cenimo, predvsem pa ne vsi v dovoljni meri, pomena in vloge naših Loških razgledov. Sodim, da je njihov pomen predvsem v naslednjem:

1. So zrcalo času, ki ga živimo,
2. Zbirajo gradivo za lokalno zgodovinske, prirodopisne, arheološke itd.
3. Nudijo možnost, da morejo zlasti

mlajši razumniki publicirati svoje raziskave oziroma literarne prispevke.

Kljub temu, da nisem povsem seznanjen, kakšne so razmere po drugih občinah na Slovenskem, upam reči, da smo pri nas prav po zaslugi kulturno osveženih in priznanih strokovnjakov naše krvi uspeli iztrgati iz pozabe burno zgodovino naših prednikov, preprečiti nadaljnje propadanje večjih kulturnih spomenikov, obvarovati nekatera umetniška dela, ohraniti nekatera delovna sredstva, ki so omogočala življenje našim ljudem ter uspeli zbrati zlasti dragocene eksponate iz naše osvobodilne vojne in revolucije. Vsaj štiri, reči jim smem stebri naše muzejske in publicistične dejavnosti, moram z vsem spoštovanjem omeniti. To so prof. Planina, Sveto Kobal, dr. Blaznik in dr. Berčič.

Ne bom razmejeval njih posamičnega pomena, še manj tehtal njih deležev, ki so jih in jih še prispevajo vsak k svoji stroki. Moram pa reči, da so ti priznani strokovnjaki na našo srečo komplementarne osebnosti in so z vsem svojim bistvom zraščeni v našo občino. Njim gre v prvi vrsti zahvala, da se moramo hvaliti z muzeji, ki z vso znanstveno doslednostjo govorijo o našem prostoru v vseh njegovih razsežnostih, pa tudi z Loškimi razgledi, katerih 25-letnico slavimo danes. Ti tovariši pa so hkrati znali admirirati tudi druge, predvsem naše občane, ki so večji peresa in razgledani v svojih strokah, da so postali sodelavci Loških razgledov.

Ob tej svečani priliki pa kaže opozoriti tudi na nekatera manj razveseljiva dejstva, ki jih moramo prav zato, da bi jih združeni presegli, omeniti.

Skrbi nas lahko, da trenutno nimamo mož, ki bi mogli enakovredno prijeti za ralo tam, kjer so ga pustili dr. Blaznik, pa prof. Planina in še nekateri drugi. Paradokсно zveni, da nimamo mladega zgodovinarja, ki bi bil sposoben Blaznikove raziskave podaljšati vsaj še za 100 let, kljub temu, da imamo denar in veliko

volje ter vse polno študirajoče mladine. Podobne razmere so tudi na drugih področjih.

Rekel sem že, da bi mogli mladi raziskovalci in sploh pisoci ljudje v Loških razgledih objavljati svoje študije oziroma literarne prispevke. Opazam, da teh ni. Med sodelavci so redki tudi delavci muzeja, učiteljski kader z naših šol pa tudi mladi strokovnjaki iz gospodarstva. Kaj je temu krivo? Je to komodnost, popolna ustvarjalna impotenca? Kaj pa, če to ne korenini v potrošniških idealih, v katerih se utapljamo in med katerimi bi zaman iskali vzpodbude za takšno delo. Sodim, da bo tudi to moral razmisliti uredniški odbor, Muzejsko društvo in še kdo in podvzeti ustrezne ukrepe.

Tistim pa, ki pogrešajo v Loških razgledih več aktualnosti, v premislek naslednje: Ali je uredništvo krivo, da letos ne najdemo v jubilejni številki kratkega zapisa o Avtokovinarju, ki je slavil 25-

letnico, ali o mizarstvu iz Žirov, ki je proslavljalo 30-letnico? Ne! Zvest o funkciji Loških razgledov še ni potrkala na vsa vrata, kar dokazuje tudi relativno nizka naklada.

Se bi človek lahko razpletal misli, ki se mu sprožijo ob listanju teh 25-letnikov, a čas je, da prepustim besedo tudi vam, ki ste nosili breme izhajanja te cenjene publikacije v preteklosti in boste — to sem prepričan — sodelovali tudi pri rojstvu 26-letnika.

Spoštovani! Vsem, katerih delo je vtkano v teh 25 številkah Loških razgledov iskrena hvala za opravljeno delo. Bodite ponosni na delo, ki ste ga opravili. Loškimi razgledom želim novih 25 let, vsem vam, sodelavci, pa zdravja ter telesnih in duševnih moči, ki naj rojevajo vedno bogatejša letnike.

Viktor Žakelj
predsednik Skupščine občine
Škofja Loka

LOŠKI RAZGLEDI: OB 25-LETNICI

Loški razgledi so začeli izhajati leta 1954. Pojavili so se kot neposredni rezultat razgibanega družbenega dogajanja v škofjeloški občini na začetku petdesetih let, posebej vse bolj živahne in poglobljene dejavnosti na področju kulturno-prosvetnega in muzejskega društvenega delovanja. Za izdajanje publikacije je bila dana iniciativa na občnem zboru Muzejskega društva spomladi 1954, da bi se v njej zbiralo gradivo o zgodovinskem in sočasnem dogajanju na območju nekdanjega loškega gospostva kot prispevek za proslavitev bližajoče se njegove tisočletnice. Društveni odbor je po zgledu na tradicijo (npr. Doneski Fr. Kosa iz 1894, gradivo A. Pokorna v Domu in svetu 1894, sokolski Spominski spis iz 1931, zbornik Škofja Loka in njen okraj iz 1936, posebni natis zgodovinskih razprav P. Blaznika v 1938 in 1940, Škofjeloški prosvetni list od 1952 dalje) in ob nekaterih sočasnih spodletelih poskusih (posebna številka Tovariša, publikacija Turističnega društva, urbanistični zbornik) jeseni poskrbel, da je ob financiranju mestnega odbora SZDL prvi zvezek Loških razgledov izšel za škofjeloški občinski praznik v decembru 1954.

V pravilih Muzejskega društva je določeno, da izhajajo Loški razgledi kot domoznanski zbornik enkrat na leto ob občinskem prazniku, da so namenjeni pospeševanju domoznanskega raziskovanja ter poglobljenemu seznanjanju društvenih članov, naročnikov in drugih bralcev z dogajanjem na loškem ozemlju s tem, da prinašajo znanstvene, poljudne in leposlovne prispevke, ki obravnavajo zgodovinsko, kulturnozgodovinsko, zemljepisno, prirodopisno, narodopisno, gospodarsko in drugo družbeno dogajanje na ozemlju nekdanjega loškega gospostva v preteklosti in sedanosti. Zbornik ureja uredniški odbor, ki ga določi društveni odbor, njegovo izhajanje pa spremlja, usmerja in nadzoruje družbeni organ upravljanja, ki ga poleg delegatov uredniškega odbora sestavljajo delegati občinskih organizacij SZDL in ZZB NOV, Loškega muzeja, oddelka Zgodovinskega arhiva in regionalnega zavoda za spomeniško varstvo.

V vseh 25 letnikih se je obdržala prvotna zasnova ureditve na štiri vsebinske dele: prispevki z vseh strokovnih področij in časovnih obdobij o dogajanju na loškem ozemlju (50 odstotkov obsega);